

Slavenski dom

Ste. 261

U Juhlani, v petek, 13. novembra 1936

Leto 1.

Bombardiranje Madrida traja naprej

Vesti 13. novembra

Pred Madridom, 13. novembra, o. Reuter poroča, da so včeraj nacionalisti začeli silovito bombardirati Madrid in sicer z istih položajev, kakor pred nekaj dnevi. Boji čet so zaradi silovitega obstreljevanja ponehali, edino na zahodnem delu mesta so nacionalisti pritisnili naprej ter pobili okrog 800 komunistov in jih ujeli. Topništvo madridske vlade se je včeraj začelo umikati proti severozahodu v smeri proti Barceloni in krije umik rdečih čet.

Po sinočnji izjavi Queipa del Llana nacionalisti računajo s tem, da bo boj za Madrid še huj in da ga je treba voditi z največjo previdnostjo. Zaradi tega je poveljstvo Francove armade s križarko »Almirante Cervera« prepeljalo iz Ceute 4000 marokanskih vojakov, ki so jih iz Seville z vlakom in z avtomobili takoj prepeljali pred Madrid.

Nacionalisti razlagajo svojo opreznost in zastonj v operacijah s tem, da je treba očistiti vse ozemlje okrog Madrida, ki so ga zavzeli do zdaj, nezanesljivih elementov, ki se potikajo še okrog. Francova armada bo zaradi tega obkrožila Madrid v velikem loku ter ga bombardirala iz zraka ter s tem polagoma odstranila odpor branilcev. Namesto ljudi bodo v boj pošiljali predvsem stroje, ki jih je lažje nadomestiti kakor vojske.

Nacionalistična poročila priznavajo, da so marksisti včeraj poskusili protinapad na jugu in to zaradi ojačanja, ki so jih dobili iz Barcelone. V odgovor na ta protinapad je bilo ponovno silovito obstreljevanje Madrida.

Letalec Franco v Italiji

Napoli, 13. novembra. AA. (Havas.) Z ladjo »Vulcanio« se je davi pripeljal semkaj polkovnik Ramon Franco, brat generala Franca, vrhovnega poveljnika nacionalističnih čet na Španskem. S polkovnikom sta se pripeljali tudi njegova žena in hči. G. Franco je sprejel poročevalce listov in jim izjavil, da sprememba oblike vladavine na Španskem po njegovem ni potrebna. Dodal je, da bo bodoča španska vlada imela izrazito vojaški značaj in da bo uredila državo korporacijsko po italijanskem zgledu. Na vprašanje, zakaj je prišel v Italijo, je polkovnik Franco odgovoril: Vaše vprašanje je zelo nediskretno. Nahajamo se v vojni in ne moremo dati podrobnejših obvestil ne o naših potovanjih, ne o naših pogovorih. Na koncu je polkovnik Franco dodal, da bo ostal v Italiji kakih 5 dni.

Vojna poročila iz Valencije

Valencija, 12. nov. Preteklo noč se je nadaljeval srčiti boj na madridski fronti, posebno v odseku Caci de Campu. Nacionalisti so izvršili erdit napad s svojimi najboljšimi pehotnimi polki, s konjenico, tanki in s topništvom. Toda madridske čete so v hudem dežju vztrajale na svojih položajih in s strojniškim ognjem onemogočile prodiranje nacionalistov. Nato so okoli polnoči s pomočjo bataljonov mednarodne kolone, ki so prišli četam madridske vlade na pomoč, prešle madridske čete v protinapad. Ta srčiti in nepričakovani napad je prisilil sovražnika k umiku.

Neka vladna eskadrilja 10 let iz Alicanta je danes bombardirala postojanje nacionalistov v Palmi.

Zunanji minister španske vlade Del Vayo je imel brezlični razgovor z londonskim poslanikom, kateremu je sporočil, da je sedanji položaj na madridski fronti tak, da ni treba biti v skrbeh. Morala in hrabrost delavskih milicnikov, ki sedaj razpolagajo z modernim orožjem, sta zelo odlični. Milicniki so ne samo izboljšali svoj položaj, temveč dosegli včeraj in danes celo zelo povoljne uspehe. »Mi zmagujemo«, je dejal Del Vayo ob zaključku svojega razgovora.

Obrambni odbor je izdal povelje, naj se vsa živila, ki prihajajo v Madrid, zaplenijo za državo. Živila bo razdeljeval odbor sam in ne več kakor dolejš delavske organizacije.

Vendar pričakujejo v Valenciji kljub temu vsak hip napada Francovih letal in so izdane najstrožje odredbe za prebivalstvo.

Odbor za nevmešavanje deluje

London, 12. nov. AA. (Havas.) Po seji odbora za nevmešavanje je izšel tale komunikat:

11. seja pododpora se je vršila danes dopoldne ob 16. v zunanjem uradu. Delegati so končali proučevanje načrta o obnovi nadzornega sistema v Španiji, da stopi v veljavo dogovor o nevmešavanju. Sporazumeli so se, da je treba dve točki tega dogovora odkazati v nadaljnje proučevanje tehniškim svetovalcem. Besedilo načrta, ki so ga izdelali člani odbora, bo izročeno v proučevanje odboru, ki bo imel svojo plenarno sejo danes popoldne ob 4. uri.

Angleška letalska industrija dela za mir...

London, 12. novembra. o. Včeraj je imel angleški letalski minister Inskip velik govor, v katerem je razpravljal o angleškem oboroževanju kot jamstvu za mir. Natančno je razložil sedanje stanje vseh edinic angleške vojske. Obširno se je bavil z vprašanjem pehote v bodoči vojni. Poudaril je, da je zelo zgrešeno mnenje, ki pravi, da pehota v bodočih vojnah ne bo imela druge naloge kot braniti ozemlje angleškega kraljevstva. Delo izven meja bi opravljali letalstvo in mornarica.

Letalski minister je izjavil, da bo angleška vlada kmalu predložila načrt, ki se bo nanašal na splošno delo v vsej letalski industriji in industriji za motorje.

V nadaljnjem svojem govoru je sir Thomas Inskip razložil kapaciteto letalske industrije. Meseca aprila 1935 je bilo v letalski industriji zaposlenih 30.000 delavcev. Pet mesecev kasneje je to število naraslo na 40.000 in meseca junija tega leta je bilo v letalski industriji zaposlenih že 58.000 delavcev. Po tem se torej jasno vidi, da se letalska industrija v Angliji zelo širi. Stalno se ustvarjajo nove eskadrole in nove letalske enote. Število letal v vseh skupinah bo kmalu povečano. Dasi se sedaj v svetu organizira politika oboroževanja, Angliji vendarle ni treba organizirati novega ministrstva za oboroževanje, ker dosedanja ministrstva za narodno obrambo dobro računajo z vsemi potrebami. Toda to vprašanje še ni urejeno in vlada bo vprašanje ustanovitve ministrstva za municijo razpravljala na prihodnji svoji seji.

Amerika Amerikancem! To geslo v politiki Združenih držav bodo po vseameriški konferenci v Buenos Airesu baje razširili na vse ameriške države, ki bodo v svoji zunanji politiki ostale nevtralne.

Atene, 13. nov. m. Semkej je prispel jugoslovanski minister za soc. politiko in narodno zdravje g. Dragiša Cvetković.

Parizu grozi nov generalni štrajk, ki bo zelo otežil izvajanje francoske prestolnice. Štrajkati nameravajo vsi delavci živilske stroke, po številu 15.000.

Sovjetska letalska delegacija je prišla v Pariz pod vodstvom generala Edelmana ter drugih voditeljev sovjetskega letalstva.

Kardinal Paccioli pride baje v Berlin, da bo uredil položaj katoliške cerkve v Nemčiji, ki se je začel izboljšavati po obisku Münchenskega kardinala Faulhaberja pri Hitlerju.

Vsebinska tajnega sporazuma na Dunaju

Dunaj, 13. nov. o. Včeraj je bilo izdano uradno poročilo o poteku razgovorov med članicami Rimskoga sporazuma. Po tem poročilu je glavno načelo za sodelovanje med državami v Evropi, pravičnost. Vsi trije zunanji ministri so ugotovili popolno soglasje med seboj in prišli do sklepa, da se morajo gospodarski odnosi z drugimi državami urediti na podlagi dvostranskih pogodb. V načelu so za sodelovanje z drugimi državami v Podonavju. Toda izhodišče za sporazum v Podonavju mora biti rimski protokol. Avstriji in Madžarski je treba priznati pravico do oboroževanja. Italija in Madžarska priznata italijansko cesarstvo.

Vsi ti sklepi ne pomenijo nič novega, važnejši kakor to je pa tajni sporazum, o katerem je znano, da vsebuje sledeče:

1. Vse tri države bodo delale za preureditev Zveze narodov.
2. Boj proti komunizmu je treba voditi z vsemi silami, toda ne v taki obliki, kakor predlaga Nemčija. Pri tem boju bodo čim tesneje sodelovale policije vseh treh držav.

3. Vse tri države so v načelu za priznanje nacionalistične vlade v Španiji, kadar se jim bo to treba zdelo potrebno.

4. Sestanek je sprejel italijansko stališče glede lokarnske konference.

Kar se tiče vstopitve Habsburžanov, se za zdaj na Dunaju niso o tem razgovarjali. Glede reforme Zveze narodov so sprejeli predlog avstrijskega zun. ministra dr. Guida Schmidta.

Pariz, 12. nov. AA. Havas: Ves pariški tisk trdi, da so sinočnje zdravice v Schönbrunu na Dunaju najvažnejša manifestacija dunajske konference, ki se je pričakovala. »Jour« piše, da je priznanje etipskega cesarstva s strani Avstrije in Madžarske najvažnejši dogodek tega sestanka.

»Petit Parisien« piše, da se je vse sukalo okoli rimskih protokolov in da ni verjetno, da bi bila konferenca privabila katero drugo državo v svoj okvir. Za zblizanje z drugimi državami se predlagajo dvostranske pogodbe, ki jih naj sklepa vsaka država zase.

Nemci in zarote v rdeči Rusiji

Berlin, 30. novembra. o. Zaradi aretacij številnih nemških državljani, ki jih je dala sovjetska vlada prijeli, češ da so špijonirali in pripravljali prevrat v Rusiji, je nemška vlada po svojem poslaniku v Moskvi ostro protestirala pri boljševiški vladi, ker so razlogi, na podlagi katerih so prijeli nemške specialiste, ki organizirajo sovjetske tovarne, docela neosnovani in nestvarni. Domnevajo, da je vsa zadeva le maneuver boljševikov, ki bi se s tem radi rešili obveznosti do nemških inženirjev in specialistov, ki so zdaj svoje delo skoraj že dovršili. Verjetno je, da bodo vpričoili proti njim proces in jih potem vse lepo izgnali brez plačila.

Po drugi strani pa bi boljševiki radi obrnili pozornost od zarot v boljševiški stranki sami, ki zavzemajo vse večji obseg in dobivajo tudi vse širši pomen.

Varšava, 22. novembra. Poljski listi priobčujejo poročila iz Moskve o množičnih aretacijah znanih tujih in domačih osebnosti. Med prvimi so aretirali poljskega komunisto Snovskovskega, ki je prej zavzemal visoko mesto v GPU-ju. Listi trde, da so ga po skrajšanem postopku obsodili na smrt in ustrelili. Razen tega so aretirali tudi mnogo nemških, avstrijskih in švedskih komunistov-emigrantov, osumljenih zarot s trockisti.

Pariški list trdi, da priznavajo sedaj tudi sovjetski uradni krogi, da so njihove oblasti prijele gotovo število tujcev, predvsem Nemce in Fince, ki

so zapleteni za prevrat v Sovjetski Rusiji. List pristavlja, da je zvedel iz zasebnega vira, da se med temi nahaja tudi znani nemški znanstvenik dr. Otto Hoetsch. Ta vest je napravila veliko senzacijo, ker je nemški profesor Hoetsch veljal doslej za pristaja političnega zblizanja med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo.

Sovjetske pristojne oblasti bodo obtožile vse aretirane osebe zaradi priprave prevrata, vohunstva in gospodarske sabotaže. Poleg teh tujcev so aretirali tudi mnogo Rusov. List pravi dalje, da je bil nemški poslanik že včeraj v Kremlju in da je energično zahteval pojasnil o aretacijah nemških državljanih. Trde, da so pristojne oblasti v Kremlju izjavile nemškemu poslaniku, da je dosedanja preiskava doglana, da so bili aretirani med voditelji zelo razčlenjene tajne politične organizacije.

Med aretiranimi Nemci je tudi ravnatelj podružnice velike dresdenske tovarne za žensko kozmetiko Honinghaus. List pravi dalje, da je zadeva presenetila nemškega poslanika na odhodu v Kavkazu in da se je poslanik takoj vrnil v Moskvo in se začel posvetovati v korist aretiranih.

Romuni protestirajo proti spremembi meja

Bukarešta, 12. novembra. AA. (Radior.) Vlada in liberalna stranka, ki je v njej zastopana, sta priredili v Oradei Mare blizu meje veliko protirevizionistično manifestacijo. Govorili so ministri Inkulet, Nistor, Lapedatu in Valerpop ter Konstantin Bracanu, predsednik liberalne stranke.

Minister Inkulec je v svojem govoru izjavil: Romunija je bila svojčas razkosana in razdeljena med posamezne države. Zaslužena Transilvanija je čakala tisoč let na svojo svobodo. Ura osvoboditve je napočila zaradi točne pomoči obeh latinskih sester Romunije, to je Francije in Italije. Pristavil je, da je mnogo italijanske krvi bilo prelito v korist sedanjih romunskih mej. Težki oblaki se zdaj grmadijo na obzorju, je nadaljeval minister Inkulec. Zato smo prišli semkaj, da proglasimo »večnost svojih meja« in da nikoli ne bomo odstopili drugim niti pedi romunske zemlje.

G. Bracanu je izjavil med drugim: Rožljanje z orožjem ne vznemirja prijateljev miru. Govore o reviziji. V resnici je bila trianonska mirovna pogodba posledica bukeštanskega miru, ki so ga diktirali tisti, ki so sebe smatrali za zmagovalce. Svetovna vojna je uveljavila načelo nacionalnosti in na tem načelu zasnovala samostojne države. Na tem načelu počiva sedanji mir, ki pa je obenem izraz volje in oboroženih sil. Govornik je nato dokazoval popolnoma romunski značaj novih pokrajin. Romuni bodo znali vedno braniti svojo nacionalno posest, in ne bodo nikomur dovolili, da bi ogrožal edinstvo romunskega naroda. Bracanu je nato slavil hrabro romunsko vojsko in naglašal, da je treba oboroževalno politiko nadaljevati. Na koncu je izjavil: Naše gospodarsko in vojaško stanje nam dovoljuje, da izjavimo: Našega edinstva ne more nihče razbiti.

Prihod kneza namestnika v London pozdravljajo vsi londonski listi in obširno pišejo o njem ter o pomenu njegovega sedanjega obiska v Londonu za jugoslovansko in splošno evropsko politiko.

Veliki viharji spet besne nad angleško obalo in je več manjših ladij v nevarnosti.

Protijudovske demonstracije so bile včeraj v Budimpešti. Začelo so se na univerzi ter se potem prenese na ulico in so demonstrantje razbili več judovskih trgovin.

Družbo za podpiranje izseljevanja Japoncev v prekomorske dežele, so ustanovili v Japonskem. Ta bo japonske izseljence podpirala z denarjem in ima za to na razpolago 600 milijonov jenov.

Nove člane francoske akademije so včeraj volili v Parizu. Mesta so bila na razpolago 4, kandidatov pa 21.

Sestanek balkanskih generalnih štabov se je končal včeraj v Bukarešti z zadovoljivim izidom glede vojaškega sodelovanja med državami Balkanskega sporazuma in MZ. Sklepe tega sestanka bodo odobrili na prihodnji seji odbora Balkanskega sporazuma.

Glede preureditve ZN je do zdaj odgovorilo okrog 40 držav članic in poslalo svoje predloge. Najobširnejši odgovor je dala včeraj Belgija.

Nobelove nagrade za fiziko sta dobila profesor Hess iz Insbrucka ter C. D. Anderson s kalifornijskega zavoda za tehnologijo. Nagrado za kemijo dobi prof. Debye iz Berlina za svoja dela o ustroju molekul, nagrado za književnost pa je dobil ameriški dramatik O'Neill, pisec »Ane Christie« »Cesarja Jonesa«, in »Strasti pod brestiči«. Nagrada znaša 200.000 norveških kron.

Ne pozabite!

Jutri začne izhajati naš novi roman

Zlodej se dolgočasi

Italijansko-Avstrijska družba za abesinsko trgovino se je ustanovila ob pogajanjih držav Rimskoga sporazuma na Dunaju.

Avtonomijo dobi v ČSR podkarpatska Rusija, čeprav po svojem obsegu in po številu prebivalstva čez daleč ni tako pomembna kakor Slovaška. Pač pa je bila zmeraj v vladnem taboru.

Zavzete Abesinije bo končano v štirinajstih dneh, kakor poročajo iz Addis Abebe, ker se je deželna doba končala in bo to italijanske čete začele lahko spet prodirati.

Madžarskega poslanika v Belgradu je sprejel predsednik vlade in zun. minister dr. Stojadinović včeraj in se z njim razgovarjal o važnih vprašanjih med nami in Madžarsko.

Italijanski zun. minister Ciano je sinoči odpotoval z Dunaja v Budimpešto, kjer bo imel razgovore z madžarskimi politiki.

Za predsednika mednarodnega urada dela so izvolili včeraj češkoslovaškega ministra za socialno politiko Jaromira Negasa.

Inspektor angleške brodogradnje je začel angleški kralj Edvard VIII. v spremstvu vseh voditeljev angleške mornarice in obrambe.

Naši senatorji so prišli v Atene po posvetitvi grobnice v Zejtunliki. Spremljajo jih tudi nekateri jugoslovanski študentje in študentke, a najbrž samo iz Belgrada, kakor je že običajno pri takih izletih.

Rojstni dan italijanskega kralja so praznovali v Italiji včeraj. Kralj je sprejemal čestitke zaradi svoje bolehnosti v gradu San Rossore.

Voditelj angleških fašistov Mosley je dal izjavo z ozirom prepovedi nošnje uniform, ki jo je izposlovala poslanska zbornica. Pravi da bo ta prepoved njegovemu gibanju samo koristila, kakor sploh vse prepovedi vsem gibanjem koristijo.

Proti voditelju čeških Nemcev Konradu Henleinu je imel oster govor v proračunski debati v Pragi, ministrski predsednik dr. Hodža, češ da Henlein s svojimi govori ruši osnove za sporazum med Čehi in Nemci.

Prejšnja albanska vlada je padla, ker je imel njen predsednik Franchi preveč vpliva in mu je zato nasprotovala okolica kralja Zoguja.

4000 češkoslovaških učiteljev in šolovadnih učiteljev je zadnje čase baje odšlo v Sovjetsko Rusijo.

Osem milijonov 200.000 vojakov pod orožjem, je na svetu zdaj, kakor poroča statistika Zveze narodov. To je redna vojska brez raznih oboroženih organizacij.

Dneve brez mesa so uvedli na Grškem. Postili se bodo v torek in v sredo. Meseč dni pred božičem pa ne bodo smeli klati ovac in kozlov.

Vstaja na Kavkazu se je začela, kakor poročajo varšavski listi. Ne ve se pa, ali je ta upor narodnostnega ali socialnega značaja.

Morilec Govedič izročen sodišču

Maribor, 12. novembra.

Zverinski roparski umor mladega vojaka je še danes predmet vseh razgovorov v mestu. Ko so zjutraj vodili zločinca iz policijskih zaporov na policijo k zaslišanju, se je zbrala na ulicah velika množica, ki je morileca ogorčeno spremljala do komisarijata ter bi ga bila dejansko napadla, če ga ne bi spremljala močna policijska straža. Danes zjutraj je policija z morilecem še enkrat rekonstruirala zločin na licu mesta, ker so se včeraj pojavili neki glasovi, da morilec ne bi mogel po umoru žrtve tako hitro priti nazaj v mesto. Pri rekonstrukciji se je ugotovilo, da je vsaka taka govorica neosnovana. Danes so Govediča tudi še zadnjič zaslišali, ni pa svojega zagovora v

ničemer izpremenil ter je vztrajal pri tem, da je ubil Pušaverja v prepiru zaradi delitve plena. Opoldne je policija potem izročila mladega morileca okrožnemu sodišču ter je sedaj zaprt v preiskovalnem zaporu.

Policijski plen

Ljubljana, 13. nov.

Danes ponoči je policija napravila očitno zelo dober plen. V roke ji je padel 29-letni mož, o katerem so dosedaj mogli ugotoviti, da se piše Polić in da je doma iz Cavtata pri Dubrovniku. Možakar se je vozil z vlakom sem in tja okrog po božjem svetu in je imel vedno dovolj denarja. Tudi pri aretaciji je bila njegova mošnja dokaj rejena. Imela pa je pri sebi več legitimacij in dokumentov, ki se vsi glasio na druga imena. Policija sumi, da ima opravka s tipom mednarodnih kvalitit in bo ugotovila njegovo predživljenje.

Samo danes in jutri!

GRAD HUBERTUS

Ganghoferjev film
Hansi Knotek in Paul Richter
Kino Sloga

Velika pridobitev za naš tujski promet

Maribor, 12. nov.

Tujsko-prometna zveza »Putnik« v Mariboru si je nabavila za prihodnjo sezono moderen avto-kar s 30 sedeži, katerega notranjost bo najudobnejše urejena. Avtokar bo najnovejšo konstrukcije, deloma s stekleno in deloma s premično streho. V zadnjem notranjem delu avtokara bo urejen poseben prostor za obešanje plaščev itd., torej majhna garderoba. Prostor bo dovolj tudi za večjo prilago. Avtokar je konstruiran za brzino do 90 km in bo premagal vzpone do 28 stop. ter bo na ta način usposobljen tudi za najtežja in najdaljša turistična potovanja po vsem evropskem kontinentu.

To novo udobno prevozno sredstvo »Putnik« bo služilo ne-le za najudobnejša krožna potovanja širom naše lepše domovine, marveč bo služilo tudi za kompenzacijska potovanja v razne evropske države. »Putnik« je že izdelal programe za taka pavšalna potovanja v južno Srbijo, Bosno, Crno goro in na naš sončni Jadran ter bo na ta način propagiral nad vse potrebni razvoj notranjega turizma. V svojem programu recipročnih potovanj v inozemstvo bo »Putnik« ponovil svoje že priljubljene izlete na Veliki Klek, v Solnogrško in na Dolomite, priredil bo še potovanja v Italijo, v Rim, Nacpeli in na Sicilijo, dalje potovanje čez italijansko in francosko riviero ter preko Švice na svetovno razstavo v Pariz, in končno izlete v vsa večja mesta Nemčije, v Prago, Bratislavo, Budimpešto itd.

Skratka: program je tako bogat, da bo slehernemu omogočil, da si za svoj oddih izbere potovanje, katerega program bo najbolj odgovarjal njegovim željam, da razširi svoje splošno kulturno obzorje. Pri tem bo vsakomur zagotovljeno udobno potovanje, racionalno in strokovno sestavljen program po najzanimivejših rutah, in kar je glavno: zmerne cene. V »Putnikovih« cenah za posamezna potovanja bodo vračunani vsi izdatki za vožnjo, celotno oskrbo v dobrih hotelih, ogledovanje znamenitosti pod strokovnim vodstvom in razne druge usluge, s katerimi potnik navadno ne računa, ki pa pogosto povzročajo dvojno preokroženje vsote prvotno proračunanih izdatkov za potovanja. Ta način pavšalnih potovanj se je v zadnjem času po vsem svetu vse bolj udomačil in bo v bodočnosti gotovo predstavljaj skoraj izključni način daljših potovanj v neznane kraje. Potnik plača potovalnemu biroju določeno pavšalno ceno in dobi v roke že sestavljeni program potovanja; rešen je na ta način vseh skrbi za sestavljanje primerne programa, iskanja voznih redov in zvez, primernih, cenjenih in čistih hotelov, rezerviranja sob, prihrani si stroške za razne baedekerje in skrb, kako se bo znašel v tuji deželi, katere jezika ne pozna. Vse to vestno in strokovno uredi prireditelj potovanja — »Putnik«. Le tako potovanje lahko imenujemo res pravi oddih! In to še prav posebno pavšalno potovanje z udobnim avtokarom, ki predstavlja vrhunec sodobne tehnike, kar bo brezdvomno veljalo za novi »Putnikov« avtokar.

Monopoli največji dohodki drž. blagajne

Belgrad, 13. nov. AA. Generalni ravnatelj monopolov Gjorgje Rasić je dal za liste tole izjavo:

Uprava državnih monopolov izroča svoj dobiček glavni državni blagajni. Ta znaša letno malone dve milijardi Din. Ta dohodek igra med ostalimi proračunskimi dohodki zelo važno vlogo, saj znaša 20% vseh dohodkov. Državni monopoli izročajo državi te dohodke, po drugi strani pa opravljajo zelo pomembno gospodarsko in socialno funkcijo. Monopoli zaposlujejo ogromno število našega delovnega ljudstva. Osem tobačnih tovarn, štiri solarske, 39 tobačnih postaj, 9 prodajnih monopolovskih skladišč in mnoge druge ustanove dajejo dela približno 72.000 sadilcem tobaka in 10 do 11 tisočnim delavcem in njihovim rodbinam.

Dodela naravno je, da posveča kraljevska vlada svojo posebno pozornost delu uprave državnih monopolov. Zaradi njihovega prizadevanja in zaradi splošne politike kraljevske vlade, razširja uprava državnih monopolov svoje delo tudi na socialno polje, kar ima čedalje blagodejnejše posledice. Nedavno tega smo mogli slišati, da sta naši dve najmočnejši organizaciji tobačnih sadilcev iz Hercegovine in južne Srbije odkrito izjavili, da sta s sedanjo politiko uprave državnih monopolov popolnoma zadovoljni. Število tobačnih sadik je nasproti prejšnjim letom zelo naraslo, tobak sam pa ima mnogo višjo ceno. Izginila je večja bojazen, ki se je polasčala sadilcev pri odkupu tobaka, ko so se bali, da jim bo tobak ocenjen tako, da bodo zanj manj dobili, kakor pa je vreden. Ta bojazen, kot rečeno, ne

obstoji več in tobačni sadilci, ki jih je okrog 72.000, so sedaj lahko brez skrbi, ker vedo, da jim bodo tobak cenili objektivno po zakonskih določbah in tudi pošteno plačali.

Ker skuša tudi kraljevska vlada doseči, da bi naš tobak našel tudi v tujini čim več kupcev, ker bi s tem narasel izvoz našega tobaka, bi se v tem primeru povečal tudi tobačni pridelek in bi državna blagajna in narod s tem imela tudi večje dohodke. Upamo, da bomo v tem oziru uspešni, kajti naš tobak se sedaj goji, fermentira in meša tako, kakor želi tuje tržišče, katerega smo deloma že osvojili in ki po našem tabaku povprašuje.

Urejena je tudi prodaja cigaretnega papirja. Do nedavnega so mogli cigaretni kupci kupovati samo s tobakom, kar je kadilce močno oviralo. Sedaj je razveljavljena ta omejitev pri prodaji cigaretnega papirja in ga je moči kupiti v neomejenih količinah. S tem ukrepom in s pocenitvijo, ker dobe kupci sedaj večje število listov, smo dosegli, da je tudi dohodek od cigaretnega papirja precej narasel.

Podobno smo storili s soljo. Soli je pet vrst, kamena, morska, varjena (krekanska), jodirana in namizna. Potrošnik doslej ni mogel kupiti soli, ki si jo je ravno želel, in ki jo v dotičnih krajih trošijo. Ko je zahteval morsko, so mu dali zmleto, ki je dražja itd. Ti pojavi bodo izginili, ker je prava državnih monopolov poskrbela, da bo moglo ljudstvo dobiti tako sol, kakršno si želi. Proti brezvestnim prodajalcem bomo nastopili brez usmiljenja. Tako bo »treženo življenjski potrebi ljudi in živine.

Protest SK Ljubljane radi nedeljske tekme

Ljubljana, 13. novembra.

Kakor smo že poročali, je SK Ljubljana vložil proti nedeljski nogometni tekmi brzojavni protest na Zvezo. V roku osmih dni mora ta protest tudi obrazložiti in utemeljiti. Predvčerajšnjim je klub vložil pri podzvezi pismen protest, katerega je podzveza odposlala najprej zvezi. Še prej pa je bila seja sodniške sekcije pri LNP, kateri je prisostvovalo devet zveznih sodnikov. Na tej seji so razpravljali o protestu SK Ljubljane. Vseh devet sodnikov je potrdilo, da so okoliščnosti, navedene v protestu, resnične.

Besedilo protesta.

Protest, katerega je SK Ljubljana preko podzveze poslal zvezi, se glasi:

Na osnovi § 30 propozicij za drž. prvenstvo v letu 1936/37 smo Vam v ponedeljek dne 10. novembra 1936 v odprtem roku odposlali brzojavko sledeče vsebine:

Najjavljamo protest proti utakmici Ljubljana—Hajduk. Že v začetku naglašamo, da so krivične odločbe sodnika bistveno vplivale na izid te tekme. Svojo trditve podpiramo z naslednjimi najbolj kričečimi odločbami sodnika g. Mlinarića.

V približno 25 minuti prvega polčasa je, srednji napadalec Ljubljane, pelje žogo sam proti nasprotnemu голу. Ko je bil na 7. pred golom ravno na strelu, ga dohitita oba Hajdukova bra-

nilca in ga z rokami v hrbet zrušita, dočim ga je levi half Hajduka istočasno s strani surovo spodnesel, tako da so ga vsi trije zajahali, ko je ležal na tleh. Sodnik g. Mlinarić je mirno prešel preko te surove nepravilnosti.

Drugo veliko nepravilnost je sodnik g. Mlinarić zagrešil na ta način: Desna zveza Hajduka je s komolcem v vrat odrinil levega halfa Ljubljane približno 22 m pred golom. Sodnik g. Mlinarić prisodi faul proti Hajduku. Ko so igralci bili že vsi plisirani, je naenkrat sodnik spreminil iz nerazumljivih vzrokov svojo odločitev, ter je diktiral prost strel proti Ljubljani, iz katerega je posredno rezultiral edini gol za Hajduka.

V približno 30 minuti drugega polčasa, ko je Kriše vratar Hajduka zapustil gol in ležal izven gola na tleh, je branilec Matosić na golovi črti z roko ubranil Janežičev strel in tako preprečil, da bi žoga šla v mrežo. Sodnik g. Mlinarić se je nahajal približno 8 m levo od kraja, kjer se je ta prestopke pripetil. Ukrenil pa ni ničesar.

G. Mlinarić je tudi v splošnem s svojimi odločitvami zelo favoriziral Hajduka, medtem ko je sleherni napad Ljubljane v najdalejših pozicijah zaustavljal in dosledno ni upošteval prednosti igralcev Ljubljane.

Da trditve v zgornjih primerih držijo, jasno priča izjava gg. sodnikov, ki so bili na tekmi navzoči in katero prilagamo. Istočasno prilagamo izjavo saveznega sodnika g. Jordana, ki je vršil funkcijo stranskega sodnika in začasnega sodnika g. Dorčeca, iz katere je razvidno, da je takoj po tekmi sodnik g. Mlinarić priznal, da je videl roko Matosića na golovi črti.

Po vsem navedenem smo mišljenja, da so sodnikove odločitve in opustitve bistveno vplivale na rezultat in da je g. Mlinarić grobo kršil § 92 pravilnika sodnikov JNSa ter prosimo, da JNS tekme ne verifikira z doseženim rezultatom, marveč, da tekmo razveljavi in odredi odigranje ponovne tekme.

Hvala ali strah pred Ljubljano?

Belgrad, 13. nov. m. Z nedeljsko nogometno tekmo, ki jo hosta v Belgradu igrala BASK in »Ljubljana«, se bavi današnja »Politika« ter med drugim pravi, da so Ljubljančani že v nekoliko tekмах pokazali izredne sposobnosti in mnogo znanja. Ljubljanski nogometaši so poleg sarajevske »Slavije« veliko odkrile jesenske nogometne sezone. Dosedaj je »Ljubljana« izgubila samo 2 tekme, dobila pa je tudi 2, in sicer z Jugoslavijo in osješko Slavijo. Z Haškovo in Gradinskim sta igri ostali po uspehu enakovredni. Vsi uspehi, ki jih je že dosegla Ljubljana, niso slučajni, pač pa popolnoma odgovarjajo dobri igri Ljubljane. Dosedaj je uspelo le BSK-u in Hajduku, da je odnesel iz Ljubljane obe točki. Sportni poročevalec »Politike« pa končno le izrazi upanje, da bo BASK tretji med tistimi, ki jim Ljubljana daje točke. Bomo videli!

Filmi,

ki jih velja videti... ali ne videti

»Škrjanček poje, žvrgoli« (Kino Mafica). Leharjeva opereta z Marjo Eggerthovo, ki je glavna operetna filmska pevka. Poleg te odlikuje opereto izredno živahna režija, ki je znala ohraniti ves temperament ljudi in okolja, v katerem se dejanje filma odigrava. Ne samo muzikalna stran, tudi igra in komika godita obiskovalcem. Film ustreza ljudem, ki se navdušujejo ob razkožnih operetah in petju Eggerthove, pa ne kažejo prevleke zanimanja za filme resne vsebine in globine.

»Grad Hubertus« (Kino Sloga). Danes in jutri igra kino Sloga Ganghoferjev »Grad Hubertus«, ki ga poznamo že iz kina Union. S tem bo ustreženo tistim, ki si filma še niso mogli ogledati. Film priporočamo.

Svinjska kuga v Slov. gorah

Sv. Ana v Slov. gor. 12. nov.

Poročali smo že meseca septembra, da se je pojavila v nekaterih krajih Slovenskih goric svinjska kuga. Ta bolezen ni trajala dolgo. Sedaj pa se je ponovno pojavila in mori prašiče po vrsti po raznih krajih. Mnogi posestniki so že vse svinje pokopali in še bolne je odpeljal konjač. Ta svinjska bolezen se širi z bliskovito naglico in hudo udara naše posestnike in uboge vinčarje posebno sedaj, ko se bliža zima. Povsod so se veselili domačih praznikov (furež) ko bi posestniki tudi ponekod kaj prodali. To bo sedaj vse izostalo. Gospodarstvo je zaradi tega sedaj hudo prizadeto in gre škoda povsod v težke tisočake. Posestnikom, kjer se še kuga ni pojavila, pa svetujemo, da pravočasno pokličejo živino-zdravnik, da se ta bolezen s cepljenjem odpravi.

Skrbinskov jubilej v Mariboru

V nedeljo, 15. nov. zvečer bo proslavil svoj srebrni jubilej v tukajšnjem gledališču v »Prvi legiji« kot dr. Morell režiser in igralec ljubljanskega gledališča g. Milan Skrbinske — mož, ki je najvidnejše postavil s svojim globokim znanjem in bogatim izkustvom temelje slovenskemu teatru, saj je oral ledino, vzgajal in učil v vseh mestih slovenske zemlje, tako v Trstu, Mariboru, Celju in se dokončno pognal v najvišji vrh v ljubljanskem gledališču. Njegov največji umetniški vzpon spričuje režije Cankarjevih del, saj je z njimi ustvaril odersko osnovo in kongenijalno podobo dramam tega našega največjega poetičnega Slovence. Mimo tega pa je vprav Skrbinske tisti oderski tvorec, ki je svoje široko znanje z neštetiimi režijami, predavanji in pisanjem zanesel daleč med najširše plasti slovenskega naroda. Prevenjeni smo, da bo mariborsko občinstvo umelo vrednotiti Skrbinskovo izdatno in veliko delo ter dokazalo, da zna naš narod le še ceniti umetnika-igravca.

Konjski repi pred sodniki!

Maribor, 12. novembra.

Pred okrožnim sodiščem je bila danes razprava proti nenavadnemu tatju: zagovarjal se je 47-letni brezposelni delavec Vinko Spurer iz Krčevine zaradi tatvin konjskih repov, ki jih je vršil letošnje poletje v mariborski okolici. Kakor smo že sivočasno poročali, so se julija meseca pojavile v okolici Maribora nenavadne tatvine. Tat se je splazil ponoči v hlev posestnikov, ki so imeli konje ter je vsem konjem pristrgel repe čisto pri korenu. Te tatvine je vršil iz dobičajnosti, saj se konjska zima dobro proda ter se plačuje v trgovini kilogram po 40—50 dinarjev. Tatvine so se najprej pojavile v občini Sv. Marjeti ob Pesnici, palagoma pa je tat začel striči konje tudi drugod. Pri Sv. Marjeti je ostrigel

par konj pri enem posestniku, v Dobrenju pri enem, v Dogašah pri treh, v Razvanju pri treh, v Pekrah pri dveh, v Zrkovcih pri štirih in v Laznici pri Limbušu pri dveh posestnikih. Skupno je kradel žimo pri 16 posestnikih ter je ostrigel okrog 40 konj. Ker je v vsakem repu dobil vsaj kilogram žime, je bil njegov zaslužek prav znaten. Končno ga je zadel usoda pri posestniku Martinšku v Laznici pri Limbušu, kjer so ga presentili v hlevu ter prijeli na begu. Branil se je s palico ter poškodoval več oseb, so ga pa le ukrotili ter izročili orožnikom. Pred sodiščem svoja dejanja priznava, pravi pa, da je to delal po naročilu nekega Zvajkarja, katerega si je po najbrže izmislil. — Razprava ob času poročila še traja.

Najgrandioznejši alpski vefilm
Dr. Francka:
Gustav Diessl, Leni Riefenstahl
in slavni pilot Ernst Udet

Beli pekel Piz Palü

Jutri premiera v
kinu Unionu

† Franc Jezeršek

Danes zjutraj ob 6 je po kratki in mučni bolezni izdihnil g. Franc Jezeršek, znana osebnost ne samo v Ljubljani, ampak tudi izven nje. Pokojni Jezeršek je bil dolgo vrsto let ravnatelj Narodne tiskarne v Ljubljani, kjer si je pridobil vsesplošno spoštovanje. R. I. P. Preostalih naše sožalje!

Po Sveti gori Atos

Ljubljana, 13. nov.

Sinoči ob 18 je v dvorani Delavske zbornice predaval v okviru Društva prijateljev humanistične gimnazije prof. A. Sovre o svojem potovanju po Sveti gori Atos.

Predavanje je bilo dokaj dobro obiskano; v častnem številu so bili zastopani med poslušalci zlasti profesorji in dijaki. Potovanje se je začelo v Solunu, kjer sta predavatelj in njegov sopotnik napravila dobro znanstvo, ki jima je pripomoglo do obiska zanimivega samostana pri Solunu. Od Soluna dalje sta se proti Sveti gori peljala z ladjo. Z nazornimi besedami, ki so jih pojasnjevale projekcije na platno, so sledili poslušalci ogledu samostanov. Zanimivo je bilo, kako so se predavatelj in spremljevalci vozili s čolnom ob obali ter od tam opazovali samostane. Obisk v teh samostanih pomeni za človeka gotovo dogodek, na katerega ne pozabi tako kmalu.

Z gore Atos sta se naša potnika vrnila zopet v Solun. Proti Solunu je morala biti res nekaj svojevrednega: vozili so se z avtomobilom vesprek. Čez njive, čez travnike, samo ne po tem, čemur pravimo mi cesta. To more biti v nekako tolažbo celo nam, ki se s cestami prav nič ne moremo bahati. Upamo pa lahko, da od nas še ni odšel avtomobilist, ki bi lahko potem doma dejal, da se je n. pr. iz Maribora pripeljal v Ljubljano na avtomobilu čez njive in travnike.

V Solunu se je potovanje končalo, začela pa se je — malarija, na kateri je predavatelj obol. Predavatelj je žel za svoja izvajanja velik aplavz.

V Rožno dolino - luč!

Ljubljana, 13. nov.

Dnevno slišimo pritožbe od stanovalcev iz Rožne doline, ki hodijo zgodaj zjutraj v službe. Rožna dolina je, kakor znano, dokaj temna, posebno v oblačnih nočeh, kakršna je bila danes. V takih nočeh bi morale na vsak način služiti električne naprave svojemu namenu. Tako pa se prebivalci Rožne doline pritožujejo, da ugasnejo v Rožni dolini vse električne luči že ob treh zjutraj. Če namreč lahko gori luč za liste ponočnjake, ki se vračajo ob treh zjutraj domov (tem navadno tudi luč ne pomaga mnogo), potem bi pač lahko gorela tudi tistim, ki gredo zgodaj zjutraj na delo. To temboji, ker so polci, ko je že zgodaj dan, gorele luči do šestih, sedaj v jeseni in pozimi, ko je tema skoraj do pol sedmih, pa ugasnejo luči že ob treh zjutraj. Stanovalci morajo brodit v temi po blatni cesti in pridejo v svoje službe ne samo blatni, marveč največkrat tudi z zamudo, ki nastane radi polne teme, ki vlada po cesti.

Mesna elektrarna bo napravila stanovalcem Rožne doline veliko uslugo, če pusti gorele električne luči do šeste ure zjutraj.

Splošno pozornost

vzbuja krassen prapor, ki je razstavljen v manu-fakturni trgovini Kette na Aleksandrovi cesti. Je to prapor Prosvetnega društva Ljubljana mesto, ki bo blagoslovljen prihodnjo nedeljo. Načrt za prapor je naredil prof. Stane Kregar iz št. Vida, izdelale pa so ga šolske sestre v Ljubljani. Drog z nastavkom je krasso delo društvenega člana Rudija Sečnika, ki je nastavljen pri H. Jakopiču v Šiški. Prapor sam ima lepo vdolane besede: »Za očetov vero in rodo, vmes pa pozdrav Bog živje. Celoten prapor predstavlja krasso umetniško delo, ki si ga Ljubljančani z zadovoljstvom ogledujejo. Poseben izvir se jim zdi nastavek na drogu, da si je ves prapor kot celota, kakor vsak posamezni del dovršeno popoln.

Lep uspeh kamniškega obrtnika

Kamnik, 12. novembra.

Tukajšnjega izdelovalca gospodarskega orodja, kovača g. Holcer Jankota, je ocenjevalna komisija ob priliki zadnjega veleseja v Ljubljani v zvezi z zaključkom vsedravnne lesne razstave »Za naš les«, njegove izdelke ocenila »odlično« ter je te dni prejel lično diplomu. Mlademu in vnetemu obrtniku čestitamo in želimo na tem polju mnogo uspehov.

Maribor

Zgradarina. Davčna uprava v Mariboru poziva vse davčne obvezance, da vložijo prijavo dohodkov od zgradb v letu 1937 v roku ob 16. novembra do 15. decembra, in sicer samo oni davčni zavezanci, katerih zgradbe niso bile dosedaj obdavčene ter oni, katerim se je dohodek od zgradb povečal ali zmanjšal najmanj za 25 odstotkov. Vse podrobnosti so razvidne iz razglašene davčne uprave.

Zrivan svetovne vojne v spomin. V stolnici je bila v četrtek dopoldne sv. maša zadušnica za žrtve svetovne vojne in vse padle vojake. Zalnemu opravilu so prisostvovali tukajšnji vojni invalidi s svojim vodstvom, zastopstva aktivnih in rezervnih častnikov, Maistrovih borcev in veliko občinstva.

Kolektivna pogodba v pekarskih obratih. V četrtek je bila podpisana kolektivna pogodba za mariborske in okoliške pekarnice, s katero se ureja delovno razmerje v teh obratih. Pogodba stopi v veljavo 30. novembra ter vsebuje določbe glede delovnega časa, ki znaša 60 ur na teden, glede mezd, nedeljskega počitka, vajeniških mezd itd. Posebna paritetna komisija, v kateri bo enako število zastopnikov delodajalcev in delojemalcev, bo nadzorovala, da se pogodba dejansko izpolnjuje ter bo v vseh sporih izrekala obvezne razsodbe.

Mariborsko gledališče

Petek, 13. novembra: Zaprti. (Gostovanje v Ptuj.)
Sobota, 14. novembra ob 20. uri: »Ukročena trmo-glavka«. Red. C.

Ptujsko gledališče

Petek, 13. novembra ob 20. uri: »Pohujšanje v dolini šentflorjanski« Gostovanje »Narodnega gledališča« iz Maribora.

Ljubezen - tudi kos roparjem

Ameriški listi so pred kratkim poročali, da je zvezni policiji padla v roke cela razbojniška tolpa. To gangstersko družbo je policija lovila že od začetka tega leta. Iz blagajne ameriške narodne banke je bilo ukradenih tedaj bankovcev za 200 milijonov dolarjev. Ta afera je vzbudila tedaj ne samo pozornost vse Amerike, temveč vsega sveta. Gangsterji so namreč svoje delo izvršili tako, da finančne oblasti niso moge ugotoviti niti točno vsoto ukradenega denarja.

Aretacijo gangsterske družbe pripisujejo inšpektorju ameriške federalne policije Henriku Oswaldu, ki velja za enega najboljših specializistov pri odkrivanju bančnih ropov.

Čudni glas po telefonu

Lepega dne je v pisarni tega inšpektorja nenadoma zazvonil telefon. Z druge strani žice se je javil skrivnostni ženski glas, ki je vprašal inšpektorja, ali bi hotel aretirati zločinsko bando, ki je ukradla gori omenjenih 200 milijonov.

Inšpektorja, starega policijskega lisjaka je ta glas spravil tako iz ravnotežja, da se dolgo ni zavedel položaja, v katerem se je znašel. Predno se je domislil, kaj naj odgovori, je bila telefonska zveza že prekinjena. Takoj je obvestil o dogodku svojega šefa, ta mu je pa svetoval, naj lepo mirno čaka naprej, ker se bo skrivnostni glas gotovo ponovil.

Glas iz Monte Carla

In res. Naslednjega dne je ob istem času zopet zazvonilo, in isti glas kakor prejšnjega dne je ponovil staro vprašanje. Nepoznana ženska je na inšpektorjevo prigovarjanje končno pristala na to, da izda svoje ime in naslov. To je bila Pia Ferrari - Davinco, ločena žena nekega italijanskega veleposelnika. Bila je po rodu Američanka, a ima vilo v Monte Carlu, od koder je v tistem trenutku tudi govorila. Povabila je inšpektorja, naj pride k njej v Francijo. Ta je takoj poklical na telefon svojega šefa Hooverja. Ta je mladi ženi sporočil, da je stvar preveč važna, da je zato

ne morejo rešiti telefonično in naj pride zaradi tega k njemu v Newyork.

Gospa Davinco je najprej dvomila, ali naj sploh gre v Ameriko. Bala se je namreč, da bi postala žrtev gangsterjev, čim stopi na ameriška tla. Ko ji je Hoover obljubil, da ji bo za spremstvo dal na razpolago nekaj detektivov, je ona pristala na to, da gre v Ameriko. Prosila pa je Hooverja, naj da pariški policiji nalog, naj aretira nekega Kleina in Schwarza, ki bosta naslednjega dne v gotovem času pri neki banki skušala spraviti v promet ameriške bone.

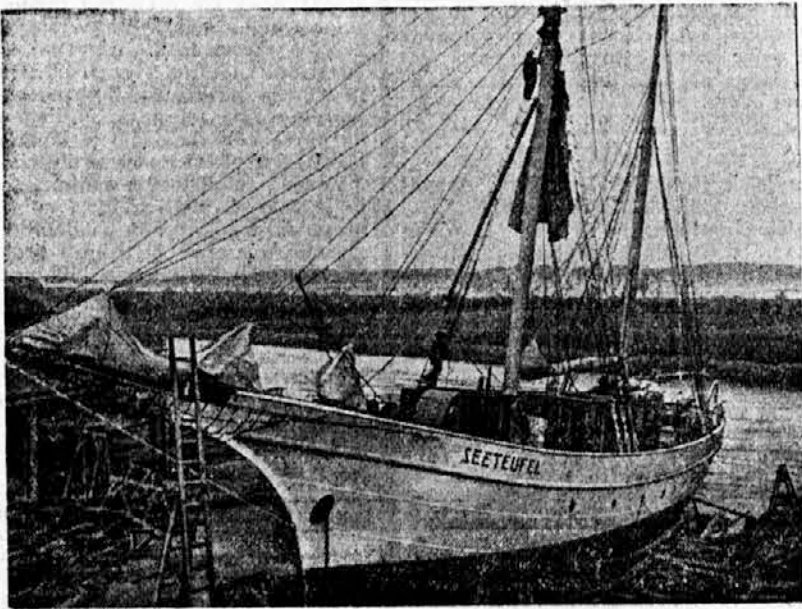
Predlog je bil dober in pariška policija je res aretirala dva gangsterja.

Ubiti italijanski mladenič

Medtem je gospa Davinco že odpotovala v Newyork, kjer je tako stopila v stik s Hooverom in Oswaldom. Oba sta od vsega začetka mislila, da gre za maskevanje iz ljubosumnosti. Na podlagi podatkov mlade žene je bilo takoj aretiranih osem banditov. Gospa Davinco je samo prosila, da ne aretirajo Italijana Antonio de Pasquale. Hoover je predpostavljala, da je ta mladi Italijan obveščal Američanko. Naslednjega dne so našli Italijana Pasquala ubitega v njegovi sobi. Bilo je jasno, da so bili nekateri člani te razbojniške družbe še na svobodi in da so se ti maskevali nad mladim Pasqualom za izdajo.

Aretacija tolpe

Ta predpostavka je bila točna. Pasquale je padel kot nevesel dečko v roke tolpi. Poizkušal se je iztrgati iz njihovih mrež. Gospa Davinco, ki je bila vanj zaljubljena, ga je hotela rešiti. Sedaj sta dva člana te tolpe še v Parizu in jih bodo prepeljali v Newyork, osem drugih članov so aretirali v Zedinjenih državah severoameriških, edini, ki ga še niso aretirali, je vodja te družbe, neki Mayer Frankenberg. Slutijo, da je ta v Franciji. Od ukradenih vrednostnih papirjev so našli pri gangsterjih le nekaj malenkosti. Zdi se, da so ostali del gradocenih papirjev pred aretacijo lo-povi sami uničili.

Propagator grof Luckner ni izgubil korajže, ko mu je ogenj uničil njegovo ladjo »Mopelia«, ampak si je zgradil v Hamburgu tegale »Morskega vraga«.

200 družin, ki izkoriščajo Francijo

Poslanec Gaston Bergerie je veliko doprinesel k Blumovi volivni zmagi, ker je objavil listo 200 družin, ki izkoriščajo Francosko. Resnici na ljubo je treba povedati, da je davno izumrl vsaj duh teh rodbin, ki so ostale brez moških potomcev. Tri ali štiri so popolnoma ubožale. Nasprotno je več bogatašev, ki jih je pregledal avtor liste. A kljub temu se je volivni pripomoček siljajno obnesel. Ljudje so oddajali glasove v prepričanju, da se bo začela po obratunu z 200 družinami nova zlata doba. Toda vprašanje samo je zanimivo tudi izven zveze z volitvami. Bergerie je samo zahteval, da bi se podržavila Francoska banka, ki je od Napoleonove dobe in do sedaj zasebna last svojih 200 delničarjev. Ustanovitev banke z glavnico v znesku 300 milijonov leta 1800 je pomenila s stališča takratnih levčarjev konec revolucije. Napoleon sam je moral kmalu ugotoviti,

da zlorablja delničarji svoj položaj. Ko je sklenila vlada nakupiti za odpravo v Egipt potrebne pijašte, so to takoj po sebi bančne uprave oskrbeli trije delničarji, da bi dve uri pozneje prodali pijašte državi z znatnim dobičkom. Od tedaj se ni ničesar spremenilo. Delničarji ničesar ne tvegajo, ker imajo papirnat premoženje, a vnovčijo pravilne dohodke. Niso odvisni od države, ki razpolaga samo s 6 glasovi izmed 18 v upravnem svetu. Vodijo lastno in od države neodvisno politiko. Po francosko-pruski vojni leta 1871 je izplačala banka delničarjem po 32 odstotne obresti na račun dividend, a ni marala podpirati Gambetta, ki je plačal sedem in pol odstotne obresti, ker je bil navezan na posojilo v inozemstvu. Isto se je dogodilo pod Flandinom: frank je bil v nevarnosti, a Francoska banka je pošiljala do polovice milijarde zlata v inozemstvo dnevno (na pri-

Ženske skušajo vlti poguma branilcem Madrida. Zada na levi dela boljševiška agitatorica razpoloženje z zvočnim ojačevalcem.

mer dne 3. junija). Zahteve po podržavljenju banke so skoro sto let stare. — Delničarji Francoske banke: Eduard Rothschild, David Weil, Pierre Mirabeau in dr. (po večini potomci »vzhodnih« priseljencev) obvladajo tudi kolonialni uvoz, kemično, električno, plinsko in vojno industrijo, premo-gokope, papirnice, banke, zavarovalnice, velike trgovine, predelavne, letalstvo, železnice itd. Povsod srečamo ista imena. 203 osebe, ki izvirajo iz 57 družin, zavzemajo 1.312 vodilnih mest v odborih najvažnejših delniških družb. Ti možje delajo z ameriškim razmahom. Posamezniki so 50 do 60-kratni predsedniki, podpredsedniki, ravnatelji in odborniki itd. Vsi skupaj so lastniki polovice francoskega narodnega premoženja. Temu primer-no so dobro zastopani v senatu in parlamentu, ponekod tudi v vladi. Vodijo svojo politiko: omejujejo uvoz in dvigajo carine. Izglasovali so sežiganje vovgradov, da bi preprečili padec vinskih cen. (Država plača kmetu po 1.200 frankov odškodnine za en ha izkrčenega vinograda.) Samo na Normandskem so poklali nad 150 tisoč krav, da bi se ne znižali dohodki mlekarov, ki jih zopet obvladajo isti gospodje. Medtem ko stoka široka javnost pod težo krize, ne pozna »200 družin« nobenih težav. Stotine manjših podjetij gre na boben, toda »Električna družba« je imela lani nad 37 milijonov čistega dohodka, »Francoske plinarne« nad 15 milijonov, »Sladkorne tovarne družbe Sava« nad 59 milijonov itd. Teknik »Vendredie« je prinesel več stitnih, zdaj v književni obliki ponatisenih podatkov. Morebiti niso točni. A zato je izven vsakega dvoma, da imajo francoske državne železnice do 3 milijarde primanjkljaja in sklepajo vsako poslovno leto z izgubo. Medtem so delili obdavčitelji teh železnic, »Franko-belgijska družba« in dr., letno po 30 do 40 odstotkov dividend. Seveda je to posledica vpliva 200 družin, ki so enako dobro zastopane v direktajah železnic in tudi v upravnih odborih njih dobaviteljev.

Rockefellerjevi spomini

Znani milijonar skromno, a vendar slavnostno obhaja 99 rojstni dan. Bil je izredno dobre volje in je dokazal zbranim prijateljem, da ima izvršen spomin. Pripovedoval je pri mizi: »Pred leti, ko sem bil še mlad (menda sem štel samo 60 let), me je zanesla usoda v nedeljo v malo kalifornijsko mesto. Seveda sem šel k maši, da bi se potem poiskal poslovne znanice. Saj nikoli v življenju nisem izostal v nedeljo v cerkvi. Pastor je po pridigi pobiral denar za obščino. Po navadi sem spustil na pladenj 50 dolarjev. Po končani službi božji je rekel pastor: »Dragi bratje in sestre! Če ni hotel gentleman v tretji klopi na desni nas imeti za norce in nam ni podtaknil ponarejen bankovec, znaša današnja zbirka 52 dolarjev in 10 centov! Kako sem vesel tega nepričakovanega edinstvenega dogodka! Naj blagoslovi vsemožni Bog tega tujca! Naš blaginjni je v trenutku zaposlen s skrbno preiskavo omenjenega bankovca.«

Naznanila

Značaj ljudstva na Pohorju. Kozjaku in Slovenskih goricah, je naslov VII. prosvetnemu večeru, ki bo danes ob 8. uri v verandni dvorani hotela Union. O tem predmetu bo predaval g. prof. Franjo Baš iz Maribora. Razpravljal bo o vprašanju, v koliko je značaj Pohorja ali Gorice izraz zemlje in preteklosti in koliko šteta pod vplivom moderne prosvete. Predavatelj se bo omejil o tem vprašanju na Podravje in deloma tudi na Prekmurje in Koroško. Ker je g. predavatelj znan kot iz-boren opazovalec in bo gotovo uporabil lastna opazovanja za značaj Pohorja, Slovenjgoričana in bo vpo-števal narodno pesem in duševno kulturo, upamo, da bo predavanje nad vse zanimivo. Iz predavanja bomo pač spoznali tip panonskega Slovence. Predavanje je spremljano s skriptornimi slikami. Prodajalja vstop-nice v Prosvetni zvezi, Miklošičeva 7. Sedeži 3 Din, stojišča 2 Din, za diake 1 Din.

Splošni mojstrski izpitni tečaj v Ljubljani. Zavod za pospeševanje obrta bo priredil v prvi polovici decembra tečaj za pripravo na mojstrski izpit. Vršil se bo v pritlični dvorani Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani skozi 5 dni, in sicer v popoldanskih urah, tako da se ga bodo mogli udeležiti tudi rokodel-ski pomočniki iz knjev izven Ljubljane, ker bodo lahko dohajali z opoldanskimi vlaki in odhajali v večernih zopet domov. Predmet predavanj bodo tvarina o obrt-nih, davčnih in drugih predpisih, ki se izražajo pri teoretičnem delu izpita. Za poset tečaja se ne plača nič-kega pristojbina. Prijave za tečaj s točnim naslovom je poslati najkasneje do 25. novembra t. l. na Zbornico TOI v Ljubljani.

Zasedanje Jugoslovanske unije za zaščito v Ljubljani. Zasedanje banovinskega sveta Dravske banovinske sekcije Jugoslovanske unije za zaščito otrok v Ljubljani bo v nedeljo 15. novembra ob pol 10. uri dopoldne na Gospodarski cesti 2.II. Udeležilo se ga bo 24 včla-njenih organizacij, ki bodo po svojih delegatih raz-pravljale o vprašanji zaščito mladine v Sloveniji. To bo prvo zasedanje, ki se ga bodo udeležile vse organi-zacije, katerih program je delo na veestranski zaščiti slovenskih otrok.

Dravska banovinska sekcija Jugoslovanske unije za zaščito otrok v Ljubljani javlja vsem organizacijam, ki se bavijo direktno ali indirektno z zaščito otrok in ki še niso članice unije, da se včlanijo pred zase-danjem sveta v pisarni na Gospodarski cesti št. 2.II.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Podroben program ljubljanske in vseh evropskih postaj dobile v najboljšem in najcenejšem ilu-stranem tedniku »Radio Ljubljana«, ki stane me-sečno samo 10 Din.

Petek, 13. novembra: 11.06 Solška ura: Postanek in uporaba lesa; rast in razvoj drevov; uporaba v pa-pirni in kemični industriji. 12.00 Odmevi iz naših krajev (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Čas, spored, obvestila — 13.15 Koncert Radijskega orkestra 14.00 Vreme, borza — 18.00 Kateri zakoni se tičejo po-sebno žone (ga. dr. Donna Capuder) — 18.40 Franco-sčina (g. dr. Stanko Lehen) — 19.00 Čas, vreme, poro-čila, spored, obvestila 19.30 Nac. ura: V Skladu no-vembra leta 1915 (Ml. Djuričić iz Beograda — 19.50 Za-nimivosti — 20.00 Koncert godalnega kvarteta iz Draž-dan (prenos iz Filharmonije) 21.00 Zbor praških učite-ljev (plošče) 21.20 Citraški koncert, g. Mezgitolski Emil 22.00 Čas, vreme, poročila, spored — 22.30 Angleško plošče.

Drugi programi

Petek, 13. novembra: Belgard: 19.50 Radijski or-kester — 20.30 Narodne pesmi — 21.00 Zagreb: 22.10 Plošče — Zagreb: 20.00 Celó — 20.30 Vokalni koncert — 21.00 Stara francoska klavirska glasha — 21.30 Vokalni koncert — 22.30 Plesna glasha — Budimpešta: 19.20 Ope-ra — 22.30 Plošče — Praga: 19.30 Igra — Brno: 19.30 Ope-ra — Varšava: 20.00 Simfonični koncert — 20.45 Plesna glasha — Berlin-Königsberg-Hamburg-Vratisla-va-Köln-Frankfurt-Monako: 20.00 Londonski filharmoni-ki — Lipsko: 20.10 Vojaki večer — Stuttgart: 20.10 Orkestralni koncert — Berolinster: 20.00 Komorni kon-cert — 21.00 Nabožna glasha — Bukarešta: 20.15 Wag-nerjeva opera »Tannhäuser«.

Punčke že čakajo na Miklavža, ali pa otroci nanje.

Hollywood, filmski raj in pekel

(Konec.)

1935 je bila bilanca dela teh pisateljev taka: Eden je naredil dvanajst filmskih tekstov, ki so jih filmali, eden enajst, dva deset, štiri devet, osem osem, osem sedem, osemnajst šest, trideset pet, petinštirideset štiri, enaindevetdeset tri, 136 dva, 391 pa po en film. Večina ni naredila niti ene reči. Najslavnejši pisatelj filmskih rokopisov v Hollywoodu je Riskin. On je napisal besedilo za znana filma v zadnji sezoni: »Zgodilo se je neko noč.« »Vse mesto govori o tem«.

Riskin me sprejme. Dovolim si ga vprašati, kako je mogoče, da toliko nadarjenih pisateljev naredi vendar tako malo dobrih filmskih tekstov.

»Vsi skupaj dobe morda šest dobrih misli na leto,« pravi Riskin, »izdelovati pa je treba 350 fil-mov. Nesreča je v tem, da misli ne marajo priti prav tisti trenutki, ko je treba začeti film posne-mati. Film je industrija kakor avtomobil. Pred-stavljajte si sami, kaj bi bilo, če bi morali vsak Fordov avtomobil zasnovati po novi zamisli... Poleg tega pa so ljudje, ki delajo tukaj, predobro plačani. Pesniki umirajo od lenobe ali od malo-dušnosti v razkošju, ki zanje ne pomeni nič. Če bi se vsaj mogli mi vsi skupaj, ki pišemo, povzpeti na višino pravih tehnikov elektrika-rijev, ali operaterjev na primer. To so ljudje, ki v resnici delajo. Mi pisatelji pa...«

Z zgovorno kretnjo nakaže Riskin hkratu svo-je usmiljenje in svoj odpor do tega dela ter do svojih tovarišev.

Najbolj nesrečni med temi proizvajalci dram so Evropejci. Obveznost, da morajo vsak teden oddati določeno količino dela, jih spravlja v obup. Dobro znan madžarski dramatik mi pravi:

»Predstavljajte si, da mi pride vodja delavni-ce očitati, da ne poznam točnosti. To se je zgodilo zadnjič. Dokazal mi je, da nisem v osmih dneh bil v uradu več kakor nekaj ur. Odgovoril sem mu, da delam doma ponoči in mu pokazal, kaj sem naredil... Toda ta nemogoči človek je zavpil: »Kaj, vi delate doma?« Njegov obraz je bil tako osupel, da sem mu moral nanaglo razložiti, da je mogoče, da človek spiše kako storijo tudi izven zidov njegove delavnice.«

»Toda,« nadaljuje nesrečni pisatelj, »če bi ne bilo drugega kakor... Toda računati moramo tudi s produktivjo, ki se mešajo v vse in delajo naše življenje naravnost peklensko. Človek pride zjutraj v pisarno, da bo končal burko, ki se odigrava v cvetličarni. Namesto tega pa dobi v svojem rokopisu konec egiptanske zgodovinske drame... To je naredil produkt, ki se naravnost norčuje iz našega dela in vam zapoveduje, da morate sko-čiti iz burke v žaloigro, ne da bi vas prej opozori-l... Sicer pa je to še zmeraj boljše, kakor če človek postane specialist.«

»Specialist?«

»Da. Specialist je tisti nesrečnež, ki je ob-sojen, da zmeraj pisari in izdeluje iste prizore, če se mu je kaka stvar posrečila enkrat. Recimo, da je napisal dober prizor o avtomobilski nesreči. Brž, ko so produkti to opazili, bo pisal vse žive dni za filme samo prizore o avtomobilskih nesre-čah. Tu imamo pisatelje specialiste za vse dobe in za vse položaje v življenju. Imamo strokovnjake za dvogovore v komedijah in dramah, ki jih niso oni napisali. Ne vedo niti, zakaj v teh komedijah gre, pa morajo vendar pisati za nje dvogovore. Najbolj čudno strokovnjakstvo pa je tisto »Graditelj mostov.«

»Kaj pa je to?«

»Naj bo besedilo za kak film še tako dobro, vendar pridejo zmeraj trenutki, ko je treba iz ene-ga prizora v drugega ali iz enega položaja v dru-gega preskočiti v dejanju tako, da je vsa stvar čim verjetnejša. »Graditelj mostov« ima nalogo, da

med dvema prizoroma ali položajema, med kate-rima ni prehoda, najde sprejemljivo zvezo. Na pri-mer junak v ječi. Potrebno pa je, da se reši, ker mora zalotiti svojo ženo v rokah drugega. Toda pri tem ne sme storiti ničesar protizakonitega in vendar priti iz ječe. Kako naj se to naredi? »Gra-ditelj mostov« mora tu najti izhod. Ali: slepa ju-nakinja mora dobiti spet luč oči, ne da bi kdo ve-del za to. Zdad mora ta strokovnjak najti in ustva-riti čudež, toda tako, da mu bodo vsi ljudje ver-jeli. Ta strokovnjak dela v svetu bajk, njegov za-veznik je nebo, čudeži so njegovo orodje. On si iz-mišlja presenečenja in izhode ter vse, kar dela storijo saj malo verjetno.«

»Večina pisateljev se dolgočasi na smrt in uporablja vsa sredstva, da uide iz pisateljske to-varnice. Kaker gojenci v zavodu si dajejo pošiljati izmišljene brzojavke od svoje rodbine. Njihova glavna zabava je, da hodijo k dirkam. Zato pa mo-ra vsaka filmska družba imeti celo armado detek-tivov, da nadzoruje ujetnike v tej čudni delavnici. Zoe Atkins, znana pisateljica romanov, se mi je pritoževala, da je celo miši, ki tekajo zunaj po zidu njene pisarne, nadzorujejo.«

Vsi ljudje tu igajo povprek. Človek odpre vrata v kako pisarno in skoraj povsod vidi po štiri sla-vne pisatelje, ki kleče na tleh in igrajo s svojimi asi.

Življenje teh ljudi je življenje v jetnišnici. Naj zaslužijo še toliko, nihče od njih ne misli na dru-ga, kakor da bi si kupil majhno hišico na deželi in bi tam pisal mojstrske dela. Včasih se komu posreči uiti. Toda vsi se vrnejo nazaj, zakaj denar, ki so se ga navadili služiti, še bolj pa zapravljati, jih vleče. Ker so se navadili po meri, ne znajo več pisati po človeško.

In vendar je pred njim Hollywood in Los An-geles največje mesto na svetu, čigar površina meri več kakor 100 kv. kilometrov, čigar okolica izkaže v malem vse lice sveta od oranžnih gajev do sne-ženih poljan. Njegovo burno življenje je polno zla-ta in polno strahovite človeške bede. In vendar za

bedo v tem mestu nihče ne ve in ne mara vedeti. Videl sem brezposelnega igralca, ki je stal pred vrati velike filmske delavnice in je imel okoli vratu obesen napis:

»Že tri leta nimam dela. Imam dva otroka. Vsi umirajo od gladi. Ne gnaem se odtod, dokler mi ne dajo dela.« Siromak je ostal tam tri dni, potem se je onesvestil in odnesli so ga v bolniš-nico. Tri dni je hodilo mimo njega tisoče in tisoče ljudi, toda nihče se ni ozrl na njegov napis, ker v tem zakletem mestu nihče ne zna več videti res-nice. Revščino poznajo s platna. Obup je za nje samo vprašanje razsvetljave pri igri. Če se kdo vrže s strehe na tlak, vsi vedo, da je pri filmu ta-riža za taka dejanja tisoč dolarjev.

Hollywood je v svojem zakletem krogu samo veliko pozorišče, kjer človek nikdar ne vidi, kaj je za kulismi.

Na svetu pa 255 milijonov človeških bitij ho-di vsak teden v kino. Ti ljudje hočejo sanjati, toda nikomur se ne sanja, za kako ceno so te sanje na-rejene. Te sanje izdelujejo ljudje, ki so pozabili, kaj je življenje. Zato so filmske zgodbe tako zla-gane.

Hollywood je kakor žvepleni rudniki: V njih poginjajo rudarji, toda svet potrebuje žvepla.

Da se svet zabava in sanja, zato je potrebno, da je Hollywood pekel.

R. Riess.

Jutri začnemo priobčevati napet detektivski roman

Svena Elvestada:

Zlodej se dolgočasi

Ce hočete imeti za zimske večere čtivo, ki vam bo dramilo pozornost, potem naročite še danes

„Slovenski dom“!